

Самапомач Сатаротас

Двутыднёвы беларускі папулярна-гаспадарскі часопіс.

№ 13 (66).

Год VI.

Вільня. 13-га
Жніўня 1937 г.

РЭДАКЦЫЯ:

Вільня, Полацкая
вул. № 9—4.

Рэдактар прыймае
ад гадз. 9 да 11 ран.

АДМІНІСТРАЦЫЯ
Вільня, Завальная
№ 1.

№ 12 „САМАПОМАЧЫ” сканфіскаваны
за артыкул „Абоерабое” — (аб коопэрацыі).

Скасаваньне саўгасаў у БССР.

Пастановай Рады Народных Камісараў ССР зліквідаваны ўсе 138 саўгасаў (парасейску — соўхо-заў), якія дагэтуль існавалі на абшары Савецкай Беларусі. Скарыстаць з гэтага маюць калгасы (парасейску — калхозы): 480 тыс. гектараў саўгаснага лесу пераходзіць на вечнае ўжыткаваньне калгасаў, а кожны калгасьнік апрача таго мае дастаць на ўласнасьць малы зямельны надзел. — Урадавыя савецкія прадстаўнікі заяўляюць сягоньня, што саўгасы ў Еларусі гэта твор... польскай разьведкі і яе прыслужнікаў.

Малячарства ў Няміежчыніе.

Малячарскі рынак, як і ўся хаспадарка ў прадхітлераўскай Няміежчыніе, апіраліся на падставы эканоміі ліберальнай, у якай аб усім пастанаўляе неабмежаваная конкурэцыя. Хетыя падставы і сёлэя система лібералізму ў сусьветнай хаспадарцы на колкі апраўдывалі сіабіе ў часох спакойных, на хетулкі паказаліся няздатнымі ў пару паўлаважэннују. Асабліва даўся гета ў знакі ў малячарскай хаспадарцы паўлаважэннай Няміежчыні, дзе зімларобам не апаўлаваўся вырар маўака, а спаўывіец нля мох яхо дакупіцца.

Выразна каўчы справа выхладала хетак. У 1929 г. за літр маўака ў большых харадох спаўывіцы пўалілі 26—28 фенігаў, за кіло маўа ў хурціе 4 маркі, у дэталі 5 марак. У той-жа час вытворцы (сіаланіе) за літр маўака да бязпасіаредніаха спаўывіцыа атрымоўвалі 16—17 фенігаў, за літр такоха-ж маўака празначанаха на вырар маўа — 16—18 фен., а за літр маўака на вырар сыру — 16—22 фенігі. А ўжо ход паўніе, у 1930 г. цены так заўамаліся, што за літр маўака на вырар маўа пўалілі толкі 7—8 фен., тадэ як цены маўака празначанаха да бязпасіаредніаха спаўывіцыа (знача ў форміе маўака) ўтрымоўваліся на вышынлі 24—26 фен. за літр. Пры хеткіх варункох сэмлі сіаланіе з-за 60 кльм вазілі маўако ў харадэ і разносілі па чатах, а што нліе прадалі, тоје змушаны былі адступіць маўларніам па 6, а нават па 5 фен. за літр. На піершы пахлад здавалася, што прычына такој нлясуміернасці ў тым, што за мноха было маўака. Але хета толкі так здавалася, бо сапраўднай прычынай такоха стану былі нліе парадкі ў хандлі маўаком і маўаўчнымі прадуктамі.

Хетыя нліе парадкі нля былі нлявядамымі нліаміежкамү ўраду, які ў тым-жа 1930 г. выдаў адпавіеднаје распараджэніе, але нліе знаўшоў на млясцох выханаўцаў.

Хеткі стан на рынку маўаўчарскім застаў ўрад Хітлера, каллі прыжшоў да ўлады ў 1933 г. Нля баўчы іншаха выхадү, новы ўрад чапўісіа за выпрабаваўніе жыццёвај вартасці сьндыкалістычнај теорыі прэф. Рухланды. У м-цы ліпні 1933 г. ўрад надаў свайму Міністру Зімларобства і Прахарчаванніа нліе харанічаныя ў хетым кірунку паўнамочтвы. Міністр з свайхо боку заразжа назначыў асобнаха камісара да спраў маўаўчарства, даўчы яму наказ заразжа прыступіць да працы ў адным тымчасам вокрузіе, у Рейнландзіе, а трыміесяцы паўніе — ва ўсіеј дзіаржавіе.

Ўліе абшар Няміежчыні быў падзіелены паміж 15 маўаўчарскіх сажузаў, а ўсіе маўаўчарні сарханізаваны ў 69 сажузаў маўаўчарніаў, якія муслі дастаўлаць у пабліжкія харадэ добраје і таннаје маўако. У сажузіе маўаўчарніаў засіадалі: прадученты маўака (сіаланіе), прадстаўнікі прыватных і кооператыўных маўаўчарніаў і хандлароў маўаком. Хетыя сажузы маўаўчарніаў падлахалі аднаму з 15-ціох краёвых Маўаўчарскіх Сажузаў, а коўны такі сажуз залеўы ад урадаваха камісара да спраў маўаўчарства, які ў свайу чарху залеўы ад Міністра Зімларобства.

Ўрадывы камісар даў краёвым Маўаўчарскім Сажузам права выдаваць распараджэніі з ваўнасціу закона ў хеткіх кірунках: аб даставіе сапраўды патрэбнай колкасці маўака ў харадэ (асіародкі спаўывіцыа), аб дакладным устанавіленні абшараў, з каторых моўна дастаўлаць жхары азначаныя колкасці маўака (контынгіенты) ў харадэ і аб забароніе прывазіць маўако ў хетыя-ж харадэ з абшараў, якім хеты контынгіент нля прыдзіелены; аб устанавіленні слўсных ценяў дла вытворцаў, дастасоўваючы іх да набыўчых маўаўчарніаў спаўывіцаў; аб кантролі якасці маўака і прыдзіеле контынгіентаў дла падхарадзкіх хаспадарак і маўаўчарніаў: бліжэйшыя маўаўчарні дасталі большыя контынгіенты і наадварот; аб устанавіленні спецыяльнаха наўоу (на

Што, як і калі рабіць?

(Земляробская тэхніка).

Ашчаджайма пашу.

Сёлета з пашай вырабленай у гаспадарцы будзе туга. Мала будзе сена, ня можна шмат спадзявацца і мяшанк — дзе іх сеюць — а ня будзе шмат і саломы, якая патрэбна ня толькі як паша, але і як падсыцілка.

Наўперад трэба зорыентавацца, якую пашу маем. Трэба звяжыць сена, канюшыну, мешанку, бульбу, салому і г. д. Ня так гэта трудна, як каму здаецца. Досыць звяжыць адзін напр. мяшок бульбы, і ведаючы, колькі было накапана ўсіх мяшкоў, можна аблічыць колькі накапана бульбы ўсяго. Гэта так сама можна здаць сабе труд звяжыць адзін воз сена, саломы і г. д., каб ведаць, колькі маем гэтых пашаў. А гэта аплаціцца.

Трэба скончыць з кармленнем „на вока“. Увосені гаспадару заўсяды здаецца, што ў яго вялікія запасы; таму корміць ён увосені не шкадуючы, а вясной жывёла ягоная стаіць за пустым жлобам ці драбінкай. Чым менш маем пашы, тым ашчадней трэба з ей абходзіцца, не марнаваць. Калі даваць карове за шмат пашы, дык яна кры-

ху зьесьць, што знайдзе смачнейшага, а рэшту выкідае з жлобу ў гной. Ведаючы, колькі маем пашы, даём толькі гэтулькі, колькі выпадае з рахунку, каб ня прыйшлося ўвосені прадаваць жывёлы за бязцэн, бо тады ўсё зімовае кармленне гэта грошы выкінення ў балота. Калі пашы акажыцца за мала, каб выкарміць да вясны ўсю жывёлу, дык далёка выгадней прадаць лішнюю жывёлу яшчэ раней восеняй, чым без патрэбы карміць дарагой пашай праз цэлую зіму па тое, каб прадаць за тых самых грошы вясной.

Шмат пашы марнуецца дзеля таго, што нашы людзі прывыклі даваць яе цэлай, без увагі на тое, ці гэта сена, салома, канюшына, зялёная мешанка ці што іншае. Ня будзе стратаў, калі ўсё гэта, ня выключаючы зялёнак, будзем рэзаць на доўгую сечку, 5—8 см. Гэтую сечку, пэна-ж, не даём за драбінку, але сыплем у жлоб. Карацейшая сечка тым горшая, што яе жывёла глытае не перажываюшы і не прасьлініўшы і таму такая сечка праходзіць праз увесь страватраўчы апарат (трыбух, кішкі) ня выкарыстанай, а знача — змарна-

ванай. А калі ходзіць аб коняў, дык яны часам бываюць на гэтулькі хітрыя, што шукаючы аўса храпамі выдзьмухваюць з жлаба ўсю сечку. Калі-ж даць сечку доўгую, дык яна ўжо цяжэйшая і так лёгка выдзьмухаць ня дасца. Добра таксама, калі сечку паліць вадой і перамяшаць, каб папрыліпала да зярняці. Гэткай сечкі конь ня выдзьмухае, а прад палыканьнем мусіць яе дакладна прасьлініць і перажываць. Тое самае трэба сказаць і аб сечцы для кароў.

Калі даём скаціне ці коням якую-небудзь пашу зялёную вельмі маладую, асабліва люцэрну, канюшыну, стручковыя мешанкі, дык гэтую зялёнку трэба таксама парэзаць на сечку і перамяшаць так жа з сечкай саламянай ці з горшага сена. Інакш — бялкі, якіх у такой зялёнцы бывае вельмі шмат, і якія зьяўляюцца вельмі дарагім кормам, ня могуць быць належна выкарыстаны.

Таксама ня цэлую салому трэба ўжываць і на падсыцілку, а доўга (10—15 см.) парэзаную. Гэткая сечка лепш насыцаецца гнойнай жывжай, менш выходзіць саломы на гэту падсыцілку, а сам гной з кароткай саломы ёсць лепшым.

Паз.

kožny litr) ad upryvilehijavanych małačarniaŭ na karyść tych małačarniaŭ, jakija dastaŭlajuć małako na vyrab masła; ab zabaronie praducentam i małačarniam pradavać małako biezpasiaredna spažyŭcom; ab ustanauleñni i zapeŭnieñni kaniešnaj kolkašci małaka dla pierarobki ŭ kožnaj małačarni, kab naležna vykarystać silu mašyn i ludziej; ab pračyščañni ŭsiaho małaka ŭ małačarniach; ab ustanauleñni dzie, kolki i jakija potrebnny małačarskija kramy i h. d.

Hetkija mierapryjemstvy ŭradavaha kamisara znajšli zrazumieñnie fachovych małačarskich arhanizacyjaŭ i tamu rynak małačarski byŭ chutka apanavany. Zakonom z śniežnia m-ca 1933 h. byŭ ahrañčany pryzvoz małaka i małačnych produktaŭ z zahranicy, a heta dało padstavu da ŭstanauleñnia i viraŭnañnia cenaŭ na hetyje produkty. Praducent, jaki vyrablaje taniej, placić viraŭnaŭčy padatak u fond, z jakoha atrymlivaje zapamohu toj, u kaho košty produkcyi vyšejšyja.

I što pašla ŭsiaho hetaha akazałasia?

A voš što. U 1935 h. ziemlaroby Niamieččyny vyrabili 23.7 miliarda litraŭ małaka. Za pradanaje małako atrymali 3 687 milijardaŭ marak, tady jak prad paradkavañniem rynku tyja ž ziemlaroby atrymoŭvali za małako tolki 2.29 milijarda marak. Znača rehulavañnie małačarskaha rynku dało małačarom Niamieččyny lišnich 1.397 milijarda marak u hod. Spažyŭcy za hety samy hod zaplacili za małako na 250 milijonaŭ marak bolš, a ad handlu na karyść praducentaŭ pierajšlo tak-ža 1.147 milijardaŭ marak.

Ustalenyja za apošnja dva hady ceny za małako i małačnyja produkty pazvolili думаць над arhanizavañniem jašče ŭ 1931 h.: „Hałoŭnaha Sajuzu Małačarskaj Haspadarki“, kiraŭnik jakoha atrymaŭ taksama nieahrañčanyja paŭnamoctvy da kiravañnia małačarskim rynkam, uklučna da rasšyrañnia ci zamykañnia peŭnych małačarskich placovak. Načalnaja ŭlada nad

usimi spravami ciapier uznoŭ pierajšla da Ministra Ziemlarobstva...

Vyrazny abraz małačarskaha rynku ŭ Niamieččynie padajuć nastupnyja tablicy cenaŭ małaka i masła ŭ Berlinie za apošnja 4 hady:

Ceny za litr małaka ŭ fenigach:

Hod	Atrymoŭvaŭ praducent	Placiŭ spažyviec	Zarabotak i roznyja aplaty
1933	13.85	24	10.15
1934	15.44	24	8.56
1935	15.60	24	8.40
1936	15.60	24	8.40

Ceny za klb masła ŭ markach:

Hod	Atrymoŭvaŭ praducent	Placiŭ spažyviec	Zarabotak i roznyja aplaty
1933	2.18	2.86	0.68
1934	2.51	3.11	0.60
1935	2.54	3.12	0.58
1936	2.54	3.12	0.58

Heta karotki tolki pierahlad tych vialikich sprobaŭ, jakija za apošnich kolki hadoŭ rabilisia ŭ Niamieččynie, kab azdaravić małačarski rynak. Tyja, što da hetych sprobaŭ pryhladałisia zblizka, zhodna čvierdziać, što teoryja syndykalizmu tymčasam u poŭnašci apraŭdałasia: pry spraŭnaj arhanizacyi rynku zbytu možna bolš produktaŭ vyrablać, bolš zatrudniać ludziej, zadavalniajuć hetym jak vytvorcu, tak i spažyŭca. Jak specyjalny sakrét udačy niamieckaha prykladu pakazvajuć na toje, što da vykanañnia vialikaha planu byli paklikany nie biurakratyčnyja čynoŭniki, a fachovyja arhanizacyi. A znača i tut jašče edzin dokaz, jak važnaj jošć ašvieta i arhanizacyja.

K.

Pavodle „Sp. Pracy“.

Новае сена і новы авёс.

Сена і авёс гэта аснова конскага корму... Але пытаньне кармавай вартасці новага (сьвежага) сена і новага аўса толькі што сабранага з поля цікавіла людзей вельмі аддаўна.

Сьвежае сена, таксама як і сьвежы авёс, уважаюцца часта як неадпаведныя да корму зараз пасьля збору з поля, асабліва для коняў. Кажуць пры гэтым, што сьвежае нявыпараўшаеся сена можа быць у коняў прычынай цяжкіх колькаў, жаўтачкі, сільнага пацення, атупеласьці і бязсілля. Дзеля гэтага старыя гаспадары перасьцерагаюць прад скармліваньнем новага аўса безпасярэдна па сабраньні з поля і праз шэсьць тыдняў пасьля сабраньня. У гэтым часе новае сена быццам яшчэ „працуе“, выпароўваецца, у ім адбываецца йшчэ нейкае „квашэньне“, пры каторым шкодныя сучасткі з сена выдаляюцца.

Праўду кажучы нічога гэтага дакладна ня было даказана. Акрамя ўбытку вады і абніжэньня пахучасьці сена, не даказаны ніякія „квашэльныя“ працэсы, якія зьмянялі-б істоту сена, а гэтым самым ягоную прыгоднасьць да кармленьня. Ды ўрэшце гэта справа другая, што ў каня накормленага сьвежым сенам сапраўды часта здараюцца страватраўныя забурэньні і колькі. Адныя тлумачаць гэтыя колькі і іншыя забурэньні тымі якраз „квашэнымі“ працэсамі („нявыпаранасьцю“, „неадлежанасьцю“), іншыя — а між імі ёсьць часта і добрыя гаспадары — паклікаюцца

на тое, што віна тут ня ў тым, што ў сене ёсьць, але ў спосабе скармліваньня яго. Вясной з канешнасьці сена ашчаджалася, а як адрыні напоўняцца і коням даецца новага сена ў волю, дык коні ім перапіхаюцца, зьдаючы больш, чым могуць добра зьясьці і стравіць.

Гэта тлумачэньне кажа вельмі шмат. Не забывайма, што кожны раптоўны пераход ад адной пашы да другой звязаны з пэўнай небясьпекай для здароўя. Дык таксама трэба глядзець і на пераход ад кармленьня старым, добра высушаным сенам да сена новага, у якім больш вады і пахучых (ароматычных) сучастак. Калі дадаць, што гэтага новага сена даецца ўдоль і нават праз меру, дык колькі конскія вытлумачыць лёгка і без якіх-небудзь „квашэных“ працэсаў у сьвежа сабраным сене. Там, дзе новым сенам кормяць асьцярожна, у меру, там, дзе коням нанач не закладаецца сена за драбінку (ясьлі), каб страватраўчы апарат меў час на траўленьне і адпачынак, там няма страху прад новым сенам. Захоўвайма дзеля таго тут пэўную гаспадарнасьць, якая адначасна будзе асьцярожнасьцю перад магчымымі забурэньнямі здароўя!

З новым аўсом справа падобная! Пытаньне скармліваньня новага аўса ў апошнія часы была прадметам многалікіх досьледаў і пробаў, у каторых было пацьверджана, што *новы авёс як корм для коняў ёсьць няшкодны, калі ён здаровы (незаплеснены) і калі ўключыцца ў дзённы корм часткамі, з павольным пераходам ад аўса старога.* Інакш аднак бывае пры пераходзе раптоўным. Тут маецца справа падобна, як пры сене. Но-

вы авёс як корм зьяўляецца на рынку ў пару, калі коні цяжка працуюць (працы пасьля прыбіраньня з поля, капаньне аюпнін, прыгатаваньне да азімай сяўбы) і калі, натуральна, даюцца так жа большыя порцыі аўса.

Новы авёс коні любяць больш як стары і яны яго ядуць з вялікім смакам, кепска раскусваючы. І ў гэтым якраз трэба шукаць прычыну колькаў і страватраўчых забурэньняў у каня кормленага сьвежым аўсом. Гэта пацьвердзілі так жа: спэцыяльная камісія францускага ваеннага міністэрства і чэскі прафэсар Кучэра; гэты апошні прыйшоў да перакананьня, што калі коні дастаюць сьвежы авёс перамешаны з старым і гамалу пераходзяць да новага, дык не настаюць ніякія забурэньні. Таксама было і тады, калі сьвежы авёс падаваўся коням перамешаны з сечкай.

Тут трэба аднак зазначыць, што новы авёс мусіць быць здаровы, ня стухлы ці паплеснены. Калі ж авёс сплеснее ці стухне, дык яго трэба сушыць штучна ў хлебных печах. Калі авёс стухне толькі часткова, дык часам удаецца яго прасушыць праветрываньнем і мяшаньнем з сьцёртым на парашок дзераўляным вуглём. Сплесніўшаму аўсу аднак так ужо не паможам: тут астаецца такі авёс ужо толькі або спарыць або зварыць. Урэшце трэба і тое мець на ўвазе, што як стухлы так тым больш сплесніўшы авёс бывае прычынай вельмі небясьпечных хвароб у ўсякай жывёлы.

Праф. В. Калял.
„Milot. Hosp.“

Інж. Ад. Клімовіч.

Асновы земляробскай эканомікі.

8)

* * *

(Правілы севазвароту).

З часам паўсталі севазвароты з большым лікам палёў, з 7, 8, 9, 10, 11 і 12-цю. Чаргаваньне расьлін у гэтых палёх ня ёсьць выпадковае, але кіруюцца правіламі, якія былі знойдзены і пацьверджаны жыцьцём. Гэтыя правілы так важныя, што кожны земляроб іх мусіць ведаць, асабліва сягоння, бо знаньне іх пазваляе ня толькі большы мець ураджай з поля, але і танейшым коштам да яго даходзіць.

Галоўным такім правілам ёсьць, каб папярэдняя расьліна прыгатаўляла, быццам, грунт пад расьліну наступную. Гэта магчыма, калі выкарыстаць свомасьці паасобных гаспадарскіх расьлінаў: а) закарэнівацца на большай ці меншай глыбіні глебы, б) выбіраць з глебы або ўзбагачываць яе на найважнейшую гнойную сучастку — азот, с) глушыць на полі ці развадзіць рознае пустазельле (траву), д) пакідаць па сабе глебу ў будове зьбітай (няпрыгоднай) ці зярністай (пульхай). Урэшце трэба ве-

даць, што адны расьліны любяць сьвежае гнаенне (сьвежую або першую *гнойную сілу*), іншыя — толькі церпяць гэта, а яшчэ іншыя — першай гнойнай сілы зусім няздольны вытрымаць. — Як жа ўсё гэта пагадзіць і выкарыстаць? Пачнём ад першага.

Адны расьліны маюць кароткія карэньні, а іншыя — доўгія. Да першых належаць перадусім збажавыя, а да другіх — канюшына і ўся рэшта расьлін матыльковых. Калі сеяць па сабе сьмеша толькі расьліны з мелкімі карэньнямі, бо з самымі толькі карэньнямі глыбокімі, дык яны за год, за два высьмакчуць зямлю з гнойных сучастак і яна перастане радзіць. Каб да гэтага не дапусьціць, трэба старацца адзін год сеяць на даным полі расьліну з глыбокім карэньнем, а другі — з мелкім.

Усе расьліны патрабуюць азоту, якога поўна ў паветры, але мала ў зямлі. Але карыстацца азотам з паветра, а нават узбагачываць зямлю ў гэты азот здольны толькі расьліны матыльковыя і стручковыя (лубін, сэралэя, чырвоная і белая канюшына, люцэрна, віка, гарох, шальбабон (фасоля) і інш.). Дзеля таго трэба гэтыя расьліны сеяць у перамешку з расьлінамі, якія азоту з паветра прыймаць ня могуць (збожа, аюпніны).

Расьліны збажовыя звычайна пакідаюць па сабе глебу запушчаную як што да будовы (зьбітая), такі што да расьліннасьці (пустазельле, пырнік): будову глебы папраўляюць і ўсякае пустазельле глушаць расьліны шырокалістыя: матылькова-стручко-

Вада для хатняй жывёлы.

Наша хатняя жывёла патрабуе шмат вады, як узімку так і ўлетку. Натуральна, вада такая павінна быць зусім чыстай, бязколернай і празрыстай, бяз смаку і чужога запаху, бо занячышчаная вада м-жа быць прычынай ня толькі разных хвароб, але і жалудачных недамаганьняў. Асабліва пераборлівыя на ваду бываюць коні. Менш пераборлівай на ваду бывае скаціна, якая часта п'е ваду з лужаў і прыдарожных равоў.

Вельмі шкоднай бывае вада з багнаў і балотаў, бо можа быць прычынай ня толькі фэбры, але і сьмяротнага карбункула. Вельмі шкоднай ёсьць вада, у якой мачыўся лён ці каноплі, бо яны пры мачэньню выдзяляюць асаблівыя сучасткі, якія для жывёлы зьяўляюцца проста атрутай.

Улетку падчас упалаў жывёла патрабуе асабліва шмат вады і тады яны яе мусяць мець даволі — не абан'юцца. Ня можна толькі паці жывёлу змучаную. Скаціне гэта ня шкодзіць, бо яна ходзіць паволі. Затое коням, якія мучацца ці то пры цяжкай працы, ці пры шыбкім ходзе, — сьцюдзёная вада можа вельмі зашкодзіць. Таму перш чым напіць каня, трэба яго добра астудзіць. Найлепш прад паеньнем каня даць яму крыху сухога сена, а калі-б яго не хацеў есьці, дык крыху яго змачыць вадой.

Здраецца так, што трэба каня напіць падчас пільнай працы ці ў дарозе. Тады можна яму пазволіць піць даволі, але па напееньню трэба зараз-жа ўзноў пачаць працаваць ці ехаць. Ня можна за-

тое пазволіць, каб сагрэты і змораны конь напіўшыся праз даўжэйшы час адпачываў.

Асабліва сьцюдзёная вада для жывёлы шкодная, бо раптам схалоджае усе нутранасьці і асабліва страватраўчы апарат. Таму каб ня мець благіх насьледкаў паеньня сьцюдзёнай вадой, асабліва калі жывёла п'е з вялікай прагнасьцю, радзяць такую ваду ў жлобе ці нават і ў вядрэ прыцярушыць сенам. Жывёла тады мусяць час ад часу ўзяць я зубы якое каліўца сена і грызучы яго — піць вальней.

Колькі вады трэба для жывёлы, залежа гэта ад шмат якіх прычын. І так у дзень патрабуе конь: — 15—25 клгр. вады, карона — 25—40 клгр., авечка — 1—3 клгр. Калі жывёла корміцца пашай сухой, як сечка, сена, авёс, вотрубны, макух, дык п'е больш, а калі такая жывёла дастае больш зялёнак, дык арганізм ейны вымагае вады менш. Тут трэба зьявнуць увагу, каб захаваць меру пры паеньні жывёлы жвачнай (асабліва скаціны), кормленай сьвежай канюшынай, бо ў такім выпадку вельмі лёгка здараецца ўздуцьцё, якое без належнага дагляду часта канчаецца сьмерцю.

Паз.

Ці Вы ўжо аплацілі падпіску за „Самапомач“ да канца гэтага году? Найвышэйшы час зрабіць гэта зараз-жа разрахунковым пераказам. Нумар нашага разрахунку 40.

Ліставы калечнік, шкоднік яблыняў і вішняў.

Пад канец траўня і ў пачатку чэрвеня, або ў ліпні, жніўніці нават у пачатку верасьня, можна пабачыць, што частка лістоў яблыняў і вішняў выглядае быццам папараная. Прыгледзіўшыся бліжэй, відаць, што гэтыя лісты скручаныя да гары, а плошча іх пакрытая кволай павуцінкай. Пад гэтую павуцінаю знаходзіцца жоўта-зялёная з чорнымі бародаўкамі вусенічка, надта рухавая, якая калечыць лісты, выядаючы з іх зялёныя часткі. Пашкоджаны гэтак ліст ссыхае і набірае іржавага колеру.

Усё гэта работа вусеніцы малага матылька, каторага завуць ліставым калечнікам (*Sitotermes pariana* L.).

Самыя матылькі гэтага гатунку невялікія, ад канца крыльляў уздоўж маюць усяго каля аднаго сантыметра. Выступае ён у нас у двох пакаленьнях.

Перазімаваўшыя нейдзе пад карой пладавых дрэваў, ці сярод апаўшых лістоў, матылькі лётаюць ужо ў пачатках мая. Гэта якраз тагды, калі маладыя яблыні і вішні маюць ужо новыя лісточкі. Матылькі калечніка складаюць на ніжняй старане гэтых лістоў свае ячкі. Па 10 днях выклёўваюцца з іх вусенічкі. Вусенічкі гэтыя спачатку жывуць на ніжняй старане лістоў, пасья, у меру росту, пераходзяць на іх верхнюю плошчу. Пасья 14 дзён ад часу выкляваньня з ячак, вусеніцы зьяўляюцца зусім сьпелымі і ператвараюцца ў пачваркі. Пач

выя і акупніны. А знача і тут патрэбна чаргаваньне: год — адна расьліна, другі год — другая.

Паводле здольнасьці выкарыстоўваць сьвежапаложаны хлеўны гной, навука дзеліць гаспадарскія расьліны на тры часьці:

1. расьліны, якія сьвежа паложанага хлеўнага гною патрабуюць: бульба, капуста, бручка, кармовыя буракі;

2. расьліны, якія сьвежа паложаны гной толькі церпяць і найлепш-бы ўдаваліся ў другой зьмене па хлеўным гнаі: авёс, мак, травы, цукровыя буракі, бульба і

3. расьліны, якія вельмі цяжка могуць карыстаць з сьвежа паложанага гною: лён, ячмень, грэчка, пшаніца, жыта, каноплі.

Усё гэта прыймаючы падувагу, пры састаўленьні севазвароту — усёроўна на колькі палёў, — трэба кіравацца наступнымі правіламі:

1. каб пасья расьлін, якія ўзбагачываюць глебу на азот (лубін, канюшына), прыходзілі расьліны, якія гэтага азоту ў глебе патрабуюць (збожа, акупніны);

2. чаргаваньне расьлін на тым-жа полі мусяць быць такое, каб папярэднія расьліны пакідалі глебу ў стане прыгодным для расьлін новапрыходзячай;

3. сьцісла выкарыстоўваць гнойную сілу глебы;

4. паміж расьлін, якія закарэніваюцца мелка (збожа), трэба даваць расьліны, якія закарэніваюцца глыбака (лубін, канюшына);

5. не даваць па сабе расьлін, якія гэтага ня церпяць, напр. канюшына па канюшыне;

6. не даваць па сабе расьлін, якія ці то памагаюць зарастаньню поля розным зельлем (збажавіны), або якія хварэюць на адну і тую самую хваробу;

7. наасобныя расьліны даваць у севазвароце ў такім парадку, каб папярэдняя расьліна мела досыць часу высьпяліцца, а наступная — каб мела досыць часу на прыгатаваньне пад сябе глебы (дзеля гэтага кепска сеяць азіміны пасья акупнінаў);

8. жыта ня любіць перапультнае глебы, напр. пасья акупнінаў.

Карысьці правідовага севазвароту наступныя:

1. лепш выкарыстоўваюцца кармовыя сучасткі глебы і паветра; 2. даецца магчымасьць больш садзіць і сеяць розныя пашныя расьліны і гэтым самым пазваляецца ўнезалежніць гадоўлю жывёлы ад нястачы сенажацяў; 3. пазваляецца больш месца даваць пад акупніны, што вельмі карысным бывае там, дзе на акупніны ёсьць добры збыт (бравары, цукроўні, блізкасць места); 4. больш роўнамернае праз цэлы год разлажэньне запатрэбаваньня сілаў людзкіх, жывёліных і машыновых; 5. меншае рызыка неўраджаю.

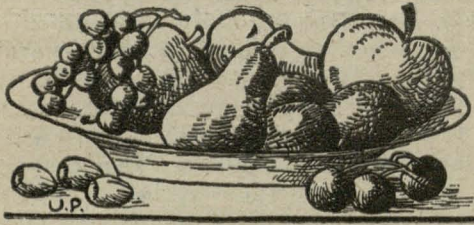
Паміма гэтых бесьпярэчна добрых старон шасьціпалёвага і шырэйшага севазвароту, трэба ведаць, што ён патрабуе вельмі шмат працоўных сілаў і ка-

варкі знаходзяцца таксама на лістох, схаваныя ў вельмі густых, белых вопраднях даўжынні каля 1 сантымэтра Па 9—10 днях вылятаюць ужо з іх матылькі першага пакаленьня. Наагул цэлае развіццё аднаго пакаленьня трывае ад 32 да 42 дзён, што залежыць ад розных вонкавых абставінаў, нпр. цяпліні паветра і г. п.

Вусеніцы першага пакаленьня выступаюць ад пачатку мая да чэрвеня, другога—ад пачатку ліпня да пачатку верасня. Другое пакаленьне рабіць заўсёды больш шкоды, як першае. Матылі гэтага пакаленьня перазімоўваюць аж да вясны.

Наагул змагацца з калечнікамі можна апырсківаючы дрэвы парыжскай зялёнай у пачатках мая і ў пачатку ліпня, гэта значыць, калі выклёўваюцца вусенічкі і ня шчэпліваюць яшчэ берагоў лістоў павуцінай. На гэты спосаб цяпер ужо запозна, але астаетца другі. Цяпер якраз вусеніцы ядуць ужо зялёныя часткі лістоў. А дзякуючы таму, што яны даволі трусельныя, можна страсаць іх з дрэваў, залажыўшы на пні ліпкія паяскі. Апаўшыя вусеніцы, хочачы ўзьлезці назад на дрэвы, прыліпаюць да паяскоў і гінуць.

Мікалай Караленка.

Kutok dla hspadyniaŭ

Saleńnie ahurkoŭ.

Ahurki solim u druhoj pałovie miesiaca žniŭnia, bo čym paźniejšy zbor, tym tryvalejšyja ahurki. Da saleńnia vybirajem ahurki šviežyja, siaredniaj vialičyni, čviordyja, biaz plam i pakalečańniaŭ. Inakšyja skora psujucca. Najlepš da saleńnia nadajucca ahurki adrazu sarvanyja z hrady, adnak-ža takich nie zaŭsiody moža chapić da praznačanaha načyńnia. Dziela hetaha mohuč być ahurki sarvanyja i raniej, tolki tady treba ich pierachavać u zimnym miescy.

Bočka da ahurkoŭ pažadana, kab była dubovaja. Ale možna ŭžyvać i bočki ad sieladcoŭ. Tolki treba jaje dobra vymyć i vyparyć, kab nie addavała. Na dno pryhatavanaj bočki kładziecca častka višniovaha, ci dubovaha listu, kavałak chrenu, tureckaha piercu, kropu i listoŭ čornych parečkaŭ i kolki zubkoŭ časnaku. Pašla kładziecca ščylna rad dobra vymytych ahurkoŭ. Na vierch ahurkoŭ kładziecca iznoŭ rad prypravaŭ, jak byli pałożany na dno bočki, tolki aprača chrenu i tureckaha piercu. I tak čaradujučy, układajem ahurki až pad vierch bočki. Na vierch dajecca bolšaja kolkašć prypravaŭ i zalivajecca solenaj vadoj. Na bočku (sieladoŭku) biaruč 2 khr. soli i 15 hram. saletry, raspuskajuć ŭ vадzie i zalivajuć ahurki tak, kab byli ŭsie zaniaty vadoj. Pašla prykryvajuć niaščylnym denkam i pryckajuć kamieniem. Kali znojducca na ahurkoch pleśni, to treba ich žbirać, kab nie zstareli. Trymać treba ŭ zimnym miescy.

М. Š.

Ad čaho zaleža cana jajok.

1. Ad šviežaści—tamu nia varta nadta doŭha pierachoŭvać jajki ŭ čas daražeńnia. Što raz bolš pašyranaja ciapier proba prašvialańnia jajok lohka pakaža niašviežašć jajka. Dziela taho, zamiest naražacca na niepatrebny styd i stratu, lepš jajki ŭ svoj čas zakanservavać i jak takija pašla pradavać. Asabliva dobra płaciać za jajki, na skarłupie jakich napisana data žniasieńnia. Na hetkija jajki ŭsiudy vialiki popyt, bo spažyviec achvotna dašć vyšejšuju canu za tavar peŭny i šviežy.

2. Ad vialičyni. Ciapier što raz čašciej kuplajucca jajki, asabliva ŭ kooperatyvach, na vahu, choć pry hetym sposobie kuplańnia aplačvajucca tolki vialikija jajki. Heta praktyčna i spraviadliwa, bo kožny moža trymać rasu kurej, jakija niasuč vialikija jajki, jak leghorny, karmazyny, a taksama susseksy i plimutroki.

3. Ad čystaty. Zabrudžanyja jajki chutka psujucca, a taksama nie nadajucca da konservavańnia. Myć brudnych jajok nia možna, bo ad hetaha jany psujucca jšče chutčej. Kab jajki byli čystymi, treba ŭ čystacie trymać kurynyja hnozdy, časta žmianiać padšciłku, a ŭ bałctnistych vakolicach treba hnozdy pamieščać vysaka, kab kury, idučy da ich pa drabincy, abčyščali na ščeb-lach svaje nobi. Treba taksama dbać ab toje, kab kury nie chvareli na razvalnieńnie, bo tady jany najbolš brudziać hnozdy i jajki.

4. Ad koleru skarłupy. Koler skarłupy ŭ sapraŭdnašći nijakaha značeńnia nia maje, ale tamu, što zahranicaju, kudy pradajom jajki, lubiać ciamniejšy koler skarłupy

пігалаў. Дзеля таго ў ваколіцах, дзе зямля танная, а няма пэўнага рынку збыту, там з завядзеньнем шасьціпалёўкі трэба быць асьцярожным.

Правілы пераходу да севазвароту. Карысьці правільнага севазвароту — усё броўна на колькі палёў — так ясныя, што доказаў не патрабуюць. Аднак трэба памятаць і аб тым, што праўдзівы севазварот магчымы толькі ў гаспадарцы на хутары. Калі-ж да сягоньня ня ўсе хутары маюць правільны севазварот, дык найчасцейшай прычынай гэтага ёсьць тое, што цяжэй севазварот залажыць, як на заложаным ужо гаспадарыць. Таму трэба пазнаць галоўныя правілы, якімі пры закладаньні севазвароту трэба кіравацца.

Ня можна прадставіць сабе гаспадаркі, у якой севазварот можна было б завесці адразу і на ўсім абшары. Перашкаджае гэтаму наўперад тое, што кожная такая гаспадарка ўжо такі ці гэтакі севазварот мае, а пасья — сам севазварот залежа ад якасьці грунту, ад аддаленьня палёў, ад іхняй фігуры і ад укладу тых-жа палёў.

Што да якасьці глебы, дык у адзін севазварот ня можна лучыць глебы зусім да сябе непадобныя, напр. лёгкія ці падмоклыя з цяжкімі, вязкія з сухавеямі і г. д. У праціўным выпадку на слабшых галёх рэгулярна прападала-б канюшына ці пшаніца, а на вязкіх — у макрэйшыя гады прападала-б буль-

ба. Дзеля гэтага ў такіх выпадках у адной гаспадарцы трэба закладаць асобныя два, а часам нават і тры севазвароты, якія аднак узаемна дапоўніваліся-б, гэта знача што давалі-б гаспадарцы тое, што для яе патрэбна. У гэткай гаспадарцы на грунтох моцных (гліна, глей) сеецца канюшына, пшаніца, ячмень, буракі пашныя (ці цукровыя), некаторыя расьліны стручковыя ды іншыя больш пераборлівыя расьліны. На грунтох пшчанан-гліністых сеецца менш пераборлівыя стручковыя расьліны, жыта, авёс і бульба. Урэшце на грунтох пшчананых сеецца жыта і лубін.

Асобны выпадак мае месца, калі на хутары з цяжкой клустай глебай здарыцца невялікі кусок глебы лягчэйшай. Гэткага куска грунту выдзяляць дзеля асобнага на ім севазвароту няма патрэбы, а толькі напр. замест пшаніцы пасеяць на ім жыта, а замест канюшыны — сэрэдэлю, замест буракоў — бульбу. Інакш аднак справа маецца тады, калі большая часць грунтоў у гаспадарцы слабая, пшчаная, а сярод яе знайдзецца якая ніўка зямлі мацнейшай: гэткую ніўку трэба выдзяліць і ўлажыць для яе асобны севазварот, наўперад расьлінаў пашных, якія не ўдаюцца на глебах лёгкіх, напр. мешанкі расьлінаў стручковых, пашных буракоў, канюшыну й інш.

varta trymać kurej, jakija niasuć jajki z ciomnaju skarlupaju. Heta karmazyny, susseksy i plimutroki. Leghorny niasuć jajki biełyja.

5. Ad smaku. Dziela taho, što kury našy żyvuć na voli i majuć mahčumaś volna žbirać sabie jadu — jajki ichnija smačniejšyja ad jakok kurej trymanyh zaportymy. Ziaionaja paša papraŭlaje smak jajok. Tamu treba štodzień davać kuram siečanju krapivu dy nasuśyć jaje na zimu — ad jaje kury akramia taho lepš niasucca. Maładyja listki kaniušyny, uletku šviežyja, a ūzimku sušanyja taksama papraŭlajuć nia tolki nosnaść kurej, ale i smak jajok. Miascami dadajuć da pašy kuram ziarniaty anižu j kminu, zialonaj cybuli j kropu, a da pitnoj vady tym-ža kuram dalivajuć kolki kaplaŭ jodavaj tynktury. Inž. O. D.

Гаспадарская хроніка.

Коняў для войска будзе купляць рэмонтная камісія ў гэткім парадку: 5.X.—Камень Кашырскі, 6—7.X. — Пружана, 12.X — Паставы, 14.X—Вялейка старая, 15.X — Багданава, 20.X—Горадзен, 21.X — Шчучын Беластоцкі, 29.X — Берасьце, 4.XI—Браслаў, 5.XI—Сьвянцаны, 6.XI—Новая-Вялейка, 16.XI—Маладэчна, 17.XI — Шчучын Наваградзкі, 18.XI—Наваград, 19.XI—Баранавічы, 20.XI — Стоўпцы. — Пачатак усюды а гадз. 9-й нарадзіцы.

Міжнародны Малачарскі Кангрэс адбудзецца сёлета ў Бэрліне ў міжчасе 22—28 жніўня.

Плянтацыі кашыкарскай вербы звольнены ад прамысловага падатку; высьняе гэта дыркуляр Міністэрства Скарбу з 30 чэрвеня сёл. Натуральна, важна гэта толькі тады, калі плянтацыі знаходзіцца ў гаспадарцы, якія ня маюць асобных пазаз гаспадаркай складаў ці крамаў. Ня плацяць падатку нават тады, калі выгадаванае прущыце бывае ў гаспадарцы „абелена“ — знята кара.

Крэдыты на ўспамогу хатняга промыслу (ткацтва і інш.) з Фонду Працы прызнаны былі ў суме 450 тыс. зл. Зьвяртацца па іх можна ў Віленскую Земл. Палату.

Перагляд жарабцоў. Нэ падставе закону з 13.III.34. аб надзоре над гядоўляй коняў, усе жарабцы ўроджаныя ў 1934 г. і старшыя, а тасма тыя, якія маюць пасведчаньні прызнанья з важнасцю да 31.XII.37 г., павінны быць прагледжаны Кваліфікацыйнай Камісіяй, якая на нашых землях пачала ўжо ўрадаваць: 8 жніўня (Ліда) на абшары Наваградчыны і перанясецца на абшар оіленшчыны 6 верасьня (Лынтупы). Для тых жарабцоў, якія будуць прызнаны прыгоднымі як расплоднікі, будуць бясплатна выданы адпаведныя даку-

Што чуваць на сьвеце

Забурэньні з-за конкордату.

Югаславія даўно ўжо вяла перагаворы з Ватыканам аб заключэньні конкордату (умовы аб правах Каталіцкага Касьцёла). У міжчасе ўлада пайшла ў адстаўку і прыйшла ўлада новая, якая гэты конкордат падпісала. Тады староньнікі „старой“ улады выступілі проці гэтай-жа ўмовы, даказваючы, што гэта ўмова паніжае Праваслаўную Царкву ў краю. У помач ім прыйшло праваслаўнае духавенства. Па ўсім краю пачаліся бурныя дэмонстрацыі. Царкоўныя ўлады загразілі, што вылучаць з царквы ўсіх праваслаўных міністраў і паслоў, якія будуць галасаваць за конкордат. На дабаўку ў гэту пару йшчэ памёр ад хворасьці сэрца патрыярх сэрбскай Праваслаўнай Царквы Варнава... І міма ўсяго гэтага ўрадавая большасьць парляманту ўсё-ж галасавала за конкордат. Астаецца йшчэ галасаваньне ў сэнаце.

Кітайска-японская вайна на валаску.

Японія, загарнуўшы ад Кітаю вагromністую краіну Манджурью, яшчэ не насыцілася і йдзе ў Кітай глыбей. А пасвараныя кітайцы, хоць іх і вельмі многа на лік, ня могуць тымчасам даць адпору. Перакупленыя кітайскія генэралы аддалі ўжо блізу што бяз бою японцам сталіцу Пэкін. Але пытаньне, што йшчэ будзе далей, бо рэшта кітайцаў пасьпешна зброцца і прыгатаўляюцца даць адпор. Усімі прыгатаваньнямі патрыятычных кітайцаў кіруе маршал Чанг-Кэй-Шэк. Цікава, што гэты чалавек, які фактычна кіруе ўсім Кітаём, ёсьць хрысьціянінам, хоць самі кітайцы ў масе сваей зьяўляюцца няхрысьціянамі.

Гішпанская вайна.

Пачатая гішпанскімі фашыстамі год таму з лішнім хатня вайна далей разьвіваецца. Паўстанцы хоць занялі большую частку краю — аднак ня могуць здабыць сталіцы краю — Мадрыду і сталіцы аўтаномнай рэспублікі Каталёніі — Барселёны. Далей ідуць заўзятая, крываваыя баі, але аканчальнай перамогі ня відаць ні па адной ні па другой старане.

манты. Тыя-ж жарабцы, якія да расплоду будуць прызнаны няздатымі, павінны быць выкастраваны найпазьней да 31.III.38 г. Дакладны сьпіс мьсцоў, дзе назначаны перагляд жарабцоў, пададзены ў асобных абвестках, якія разасланы ў гміны. Незастасаваньне да гэтых вымогаў, або прыпусканьне непацверджаных племнікаў будзе карацца вялікімі штрафамі.

Прыгатаўляюцца да вайны.

Ведамья нямецкія фабрыкі зброі Круппа, каб дастаць заказ на дастаўку зброі для Эгіпту, закладаюць там аддзел сваіх заводаў. Таксама быццам закладаюць яны свой аддзел і ў брытанскай Індыі.

А ў Саветах „чысьцяць“.

Савецкім „чысткам“ канца ня відаць. „Чысьцяць“ цяпер ужо тых, хто перш сам „чысьціў“. Былі чуткі, што арыштаваны самыя вышэйшыя прадстаўнікі савецкай юстыцыі: б. камісар Крыленка і абэр-пракурор — Вышынскі. Але ці гэта праўда — тымчасам загадка. Праўдай затое ёсьць, што цяпер, пасья расстраляньня Тухачэўскага і 7-х іншых генэралаў, пайшла „чыстка“ і ў Чырвонай Арміі, асабліва на Далёкім Усходзе. Няведамы лёс камандзера ўсх.-сібірскай арміі марш. Блюхера, а кажучь, што ня зусім пэўна чуецца і сам камісар вайны Варашылаў. Можа й так, а можа й не.

Кангрэс сіоністаў.

З жніўня сёл. ў Цюрыху (Швайцарыя) пачаліся нарады сусьветнай жыдоўскай нацыянальнай арганізацыі — сіоністаў. Адна з важнейшых спраў, над якой мае радзіцца кангрэс, гэта становішча да англіцкай прапановы падзелу Палестыны на часьці жыдоўскую і арабскую.

Цэны ў Вільні

Збожжа 10.VIII.37 за 100 клг.

Жыта	20.50—22.00
Пшаніца	27.50—29.00
Ячмень	19.50—20.00
Авёс	21.00—23.00
Грочыха	26.25—26.75
Мука пшонная 70-75%	30.25—30.75
Мука жыт. I O—50%	34.25—34.75
„ „ II 50-65%	32.00—32.50
Мука разова я да 95%	25.50—26.00
Вотрубны пшонныя	16.25—16.70
Вотрубны жытныя	15.00—15.50
Лубін сіні	15.00—15.50
Семя лянное в. 90%	38.25—39.25

Малочнае, 10.VIII.37 за 1 кілэ.

Масла найлепшае, гурт	—2.80
„ „ дэталі	—3.10
Масла сталовае гурт	—2.70
„ „ дэталі	—3.00
Масла соленае, гурт	—2.70
„ „ дэталі	—3.00
Сыр эдамскі чырв., гурт	—2.00
„ „ „ дэталі	—2.40
„ „ жоўты, гурт	—1.80
„ „ „ дэталі	—2.20
Сыр літоўскі гурт	—1.55
„ „ „ дэталі	—1.80
Яйкі ў гурце за капю	3.60—4.20
„ ў дэталю за штуку 6½—7½ гр.	

У нас і ў суседзяў

Беларускае жыццё.

— Кангрэс Нацыянальных Меншасцяў і Беларусы. Сёлетні Кангрэс Нацыянальных Меншасцяў адбыўся, як ведама, у Лёндане, у Англіі, 13—15 ліпня. Прадстаўнік Беларускага Нацыянальнага Камітэту ў Вільні кс. А. Станкевіч на гэты кангрэс з прычынаў ад яго незалежных асабіста выехаць ня змог, высылалючы толькі прывітаньне. Рэфэрат кс. А. Станкевіча на Кангрэсе прачытаў баўгар Юры Попов. Справаздачы з Кангрэсу паказваюць, што англіцкае грамадзянства выказала вялікае зацікаўленьне справамі нацыянальных меншасцяў. Не абыйшлося аднак і бяз лішняга скрыготу, які паказуецца, калі з кангрэсу выйшлі прадстаўнікі баскаў. Быў гэтак іхні прэзэнт супроць таго, што кіраўніцтва кангрэсу (старшынёй кангрэсу выбраны пасол румынскага парламанту, украінец др. Залозецкий) не пазволіла ім гаварыць аб тым, як іхню бацькаўшчыну (у Іспаніі) бязвінна бамбардуюць нямецкія авіяпланы. Кіраўнікі кангрэсу апраўдваюцца тым, што ніхто ў іх ня мае права гаварыць аб канкрэтных балаячках. Але на што-ж тады самыя кангрэсы існуюць і склікаюцца?

— Аб Беларусіх у Нямецчыне. Гэтак званы Расейскі Інстытут пры Загранічнай Высокай Школе ў Бэрліне (Нямецчына) на найбліжэйшы час апрацаваў ужо абшырную праграму вывучэньня Беларусі. Адзін з працаўнікоў гэтага Інстытуту быў анагдай у Вільні і шукаў тут адпаведнай літаратуры для бібліятэкі Інстытуту. — Робіць гэтак сягоння суседняя Нямецчына, і хіба-ж не на дарма. А ёсьць яшчэ так блізарукія людзі, што думаюць Беларусаў ператварыць у народы іншыя. Напрасныя стараньні.

— Арыштавалі Засіма. Паліцыйныя ўлады Пружанскага пав. арыштавалі ў пачатку ліпня сёл. Піліпа Засіма, абсольвэнта агранамічнага аддзелу УСБ, які цэлюю вясну сёлета праводзіў у роднай вёсцы Шэнях, Пружанскага павету. Паводле газетных вестак, П. Засіму закідаюць супрацоўніцтва з камуністамі. Гэткае падазрэнне выклікала вялікае здзіўленьне ў тых, хто П. Засіма знаў з ягонай працы, якая нічога з камунізмам супольнага ня мела. Агульна спадзяюцца, што сьледзтва павінна хутка выказаць безпадстаўнасьць гэткага падазрэння. Інакш аднак гэтакі станецца, П. Засіма прабывае ў арышце, які вельмі небясьпечны ягонаму слабому здароўю.

— Суд не зацьвердзіў. Як ужо падавалася, Віленскае Грамадзкое Старатства 26 чэрвеня сёл. сканфіскавала аднаднеўку „Голас Студэнта“, пасля чаго было выпушчана другое выданьне таго часопісу без падазронага артыкулу „Нацыянальная і сацыяльная праблема“. Віленскі акружны Суд, на няўным паседжаньні 8 ліпня сёл., аднак канфіскаваў гэтай не зацьвердзіў, бо „зьмест артыкулу ня выходзіць за рамы дазволенай крытыкі“.

— „Nie jest mile widziana“. На сёлетнім злёдзе скаўтаў пад Вільняй былі і беларусы. Меліся яны выступаць з беларускай песьняй у агульна-скаўцкай радыовай аўдыцыі. Аднак у апошнім можна сказаць мамэнце ім заявілі, што яны выступаць ня будуць, бо... беларуская песьня „nie jest mile widziana“.

— Беларуская песьня расьце. Быццам у адказ усім за апошнія два гады наскаом на беларускую песьню, калі гэту песьню розныя „апякуны“ называюць усяляк, толькі не праўдзівым ейным імем — беларускім, песьня гэтак ўсё-ж расьце і прыцягвае да сябе што раз больш сапраўдных мастакоў, як для выкананья (М. Забэйда), так і для апрацоўкі. Апошнім часам з дзіву годнай шчырасьцю і ахвотай свае нязвычайныя музыкальныя здольнасці пасьвячае беларускай песьні шырока ведамы кампазытар праф. К. Галкоўскі. Паважаны мастак зрабіў ужо для беларускай песьні вельмі шмат дагэтуль. А апошнім часам спад ягонай рукі выйшла ўжо доўгая вязанка беларускіх народных песьняў у мастацкай апрацоўцы для аднаго солёвага голасу з акомпаньямантам фартэпіана. Найбліжэйшы беларускі канцэрт бяз сумніву пакажа гэтыя пэрлы шырэйшай публіцы, якая напэўна патрапіць ацаніць як самую песьню, так і ахвярнага ейнага апякуна праф. К. Галкоўскага.

— З выдавецкай нівы. У месяцы ліпні выйшлі гэтакія новыя беларускія выданьні:
„Калосьсе“ — беларускі літаратурна-навуковы кварталнік, кніжка 3 (12).
„Нарач“ — паэма Максіма Танка. Бач. 100 Выданьне „Калосься“. Вільня 1937 г.
„Журавінавыцвет“ — зборнік вершаў М. Танка. Бач. 80. Выданьне Р. Шырмы і Ф. Стэцкевіча. Вільня 1937 г.
„Беларускі Адрыўны Календар на 1938 г.“ ужо друкуецца. Выдаюць яго па даўнаму тры беларускія кнігарні ў Вільні: „Пагоня“ — Завальная 1, Стан. Станкевіча — Астрабрамская 2 і „Надзея“ — Астрабрамская 1.

— О—
— Аддалі Беларусам. У сваім часе пры літоўскім Урадзе было „Міністэрства Беларускіх Спраў“, якое беспасярэдня ці пасярэдня выдавала даволі шмат беларускіх кніжак. Склад гэтых кніжак пасья ліквідацыі Міністэрства Беларускіх Спраў перайшоў да Міністэрства Загранічных Спраў, якое ў сваю чаргу аддало яго бібліятэцы Унівэрсытэту ў Коўне. Кіраўнік гэтай бібліятэкі праф. В. Біржышка аддаў анагдай гэтыя кніжкі беларускім студэнтам літоўскага унівэрсытэту, а гэтыя — беларускім грамадзкім арганізацыям. Усяго кніжак налічаюць 15 тысяч экзэмпляраў.

— О—

— О—

— О—

3 нашых сёлаў і мястэчак.

— Хто езьдзена ровэры, хай ведае, што выйшла новае распраджэньне Міністэрства ўнутраных спраў, паводле якога на публічных дарогах ня могуць езьдзіць асобы маладзейшыя 12 гадоў, наагул ня можна ехаць сярэдзінай, а толькі правай стараной дарогі, ня можна ехаць парамі і па больш побач сябе, а толькі за сабой, ня можна то-ж вазіць на раме ровэру іншых асоб, ані апісывацца якімі штукамі на ровэры.

— Лекцыі ва ўсіх пачатковых і агульнаасьветных сярэдніх школах пачнуцца сёлета 3-га верасьяна.

У Палякоў.

— Канец жэнэўскай конвенцыі. Сёлета ў ліпні скончыўся срок гэтак зв. Жэнэўскай Конвенцыі (умовы), паводле якой на польскай старане Горнага Шлёнзка абавязвалі іншыя законы, як у рэшце Польшчы. 27 ліпня сёл. Сойм на надзвычайнай сэсіі прыняў закон, павод-

ле якога ўвесь абшар польскага Горнага Шлёнзка ўключаны цалком у граніцы заканадаўства агульна-польскага.

— Бомба для палк. А. Коца. 18 ліпня сёл. была падложана, але без пары ўзарвалася бомба на дарозе, якой меўся ехаць палк. А. Коца, галоўны арганізатар ОЗН-у. Асоба падкладчыка бомбы ўжо ведама (хоць яго бомба на месцы разарвала), але хто яго на гэту „работу“ паслаў, — дагэтуль няведама.

— Зьезд легіянэраў адбыўся 8 жніўня сёлета ў Кракаве. — Шкава, што „Леґіён Млодых“ а таксама і „Стшэлец“ — адны з найпершых панацікоў А. Коца, галоўнага арганізатара ОЗН-у і галоўнага каманданта Саюзу Легіянэраў, выступілі супроць яго і пакінулі ОЗН. Ходзяць чуткі, што будуць яны быццам арганізаваць „левіцова-дэмакратычны блэк“.

У Украінцаў.

— 100 гадоў „Дністровой Русалкі“, якую напісаў а. Маркіян Шашкевіч — пачынальнага нацыянальнага адраджэньня Галіцкіх украінцаў, усе украінцы сёлета абходзяць з вялікімі ўрачыстасьцямі. Маркіян Шашкевіч быў уніцкім сьвяшчэньнікам.

— Патронат над украінскімі палітычнымі вязьнямі ў Польшчы, пасья сьмерці дагэтульшняга патрона, пераняў а. пралат Л. Куницький. Новы патрон езьдзіў анагдай у Варшаву хлапаціцца аб паправу лёсу украінскіх палітычных вязьняў. — А хто хлапаціцца аб палітычных вязьнях беларусах?

Усячына.

— Сьмерць Марконі'га. 20 ліпня сёл. памёр адзін з найбольшых вучоных, італьянец Марконі, які выдумаў бяздотны тэлеграф і радыо. Нябожчык меў 62 гады.

„Сонечныя браты“ гэтак назова дагэтуль няведамай сэкты, якую хацеў прапаведываць на Палессяі нейкі Фёдар Мякуцін. Прышоў ён адзеты як манах у в. Азераны, Пінскага пав. і пачаў „прапаведываць“, а тым, хто „наварачываўся“ абяцаў пасады „настаяцеляў“ і „епіскапаў“. Натуральна, такія „кандыдаты ў саноўнікі“ плацілі „прароку“ добрыя падаркі. І бавіліся-б мусіць даволі доўга, каб ня выйшла на яў, што трох сялян было назначана на „настаяцеляў“ у адну і тую самую вёску. Паміж кандыдатамі пачалася фармальная бойка, разьводзіць якую была змушана паліцыя Гэта-ж паліцыя выкрыла і ўсе машэнствы „прарока“, за каторым разасланы гончыя лісты. Але па „прароку“ і сьлед прастыў.

Наступны, 14 нумар «Самапомачы» выйдзе 10 верасьяна сёл.

„Самапомач“ выходзіць 10 і 25 кожнага месяца. ПАДПІСКА на „Самапомач“: да канца году — 3 зл. Асобыны нумар 30 грошаў. Пры выпісаньні на адзін адрэс прынамся 5-цёх экзэмпляроў — па 2 зл. за нумар на цэлы год (за 5 штук 10 зл., за 10 шт. — 15 зл.). Цэны абвестак паводле ўмовы. Грошы перасялаць „разрахунковым пераказам“ на картотэку № 40. Усякія пісьмы адрэсаваць у рэдакцыю: Вільня, Полацкая 9—4.

Рэдактар Інж. А. Клімовіч.

Беларуская Друкарня ім. Фр. Скарыны ў Вільні: Завальная 1.

Выдавец: „БЕЛПРЭС“

